

СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА І ФАРМАЦІЯ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Рекомендовано д. фарм. н., професором О. М. Заліською

УДК 316:615.1:001.91

<https://doi.org/10.24959/sphhcj.17.101>

А. А. КОТВИЦЬКА, І. В. КУБАРЄВА, І. О. СУРІКОВА

Національний фармацевтичний університет

ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ТА ПЕРЕДУМОВ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ФАРМАЦІЇ В КРАЇНАХ СВІТУ ТА В УКРАЇНІ

Мета: визначення поняття «соціальна фармація» та розуміння його змісту в країнах світу та в Україні.

Матеріали та методи. Аналіз наукових публікацій вітчизняних та закордонних науковців за допомогою системно-аналітичного методу.

Результати дослідження. Проаналізовано зміст та передумови формування концепції соціальної фармації, яка широко розповсюджена в країнах Європи та Північної Америки. Передумовою її виникнення є залежність здоров'я людини від соціальних, економічних та політичних змін, що викликало необхідність включення елементів соціальних та поведінкових наук до системи фармацевтичного забезпечення населення. Основні завдання та питання, що розглядаються соціальною фармацією, спрямовані на вивчення фармацевтичних проблем у суспільстві та соціальних проблем у фармації. В цілому соціальна фармація інтегрує всі аспекти фармацевтичної науки і практики й містить комплекс заходів, спрямованих на підвищення медичної, економічної та соціальної ефективності системи охорони здоров'я та фармацевтичного забезпечення.

Висновки. Поява та розвиток концепції соціальної фармації у вітчизняному фармацевтичному секторі галузі охорони здоров'я пов'язані зі створенням у Національному фармацевтичному університеті кафедри соціальної фармації, науковцями якої за результатами адаптації міжнародного досвіду було сформульовано визначення соціальної фармації як інтегративної прикладної науки, що розглядає соціальні відносини в межах фармацевтичної діяльності в ринкових умовах.

Ключові слова: соціальна фармація; охорона здоров'я; фармацевтичне забезпечення; ефективність.

A. A. KOTVITSKA, I. V. KUBAREVA, I. O. SURIKOVA

DETERMINATION OF THE CONTENT AND FORMATION OF THE CONCEPT OF SOCIAL PHARMACY IN THE WORLD AND IN UKRAINE

Aim. To define the concept of social pharmacy and understand its content in the countries of the world and in Ukraine.

Materials and methods. The scientific publications of domestic and foreign scholars were analyzed by the system-based analytical method of analysis.

Results. The article analyzes the content and preconditions for forming the concept of social pharmacy. The social pharmacy concept is widespread in the countries of Europe and North America; its preconditions are the human health dependence on social, economic and political changes led to the inclusion of elements of social and behavioral sciences in the system of pharmaceutical provision of the population. The main tasks and range of issues considered by social pharmacy are aimed at studying pharmaceutical problems in society and social problems in pharmacy. In general, social pharmacy integrates all aspects of pharmaceutical science and practice and includes a complex of activities aimed at increasing the medical, economic and social efficiency of the healthcare system and pharmaceutical provision.

Conclusions. The emergence and development of the social pharmacy concept in the domestic pharmaceutical sector of healthcare are associated with creation of the Department of Social Pharmacy at the National University of Pharmacy; based on the results of the international experience adaptation its employees have formulated the definition of social pharmacy as an integrative applied science that studies social relations within pharmaceutical activities in market conditions.

Key words: social pharmacy; healthcare; pharmaceutical provision; efficiency.

А. А. Котвицкая, И. В. Кубарева, И. А. Сурикова

ОПРЕДЕЛЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ И ПРЕДПОСЫЛОК ФОРМИРОВАНИЯ КОНЦЕПЦИИ СОЦИАЛЬНОЙ ФАРМАЦИИ В СТРАНАХ МИРА И В УКРАИНЕ

Цель: определение понятия «социальная фармация» и понимание его содержания в странах мира а в Украине.

Материалы и методы. Анализ научных публикаций отечественных и зарубежных ученых при помощи системно-аналитического метода.

Результаты исследования. Проанализированы содержание и предпосылки формирования концепции социальной фармации, которая широко распространена в странах Европы и Северной Америки. Предпосылкой ее возникновения является зависимость здоровья человека от социальных, экономических и политических изменений, повлекших включение элементов социальных и поведенческих наук в систему фармацевтического обеспечения населения. Основные задания и вопросы, рассматриваемые социальной фармацией, направлены на изучение фармацевтических проблем в обществе и социальных проблем в фармации. В целом социальная фармация интегрирует все аспекты фармацевтической науки и практики и содержит комплекс мероприятий различной направленности, которые предусматривают повышение медицинской, экономической и социальной эффективности системы здравоохранения и фармацевтического обеспечения.

Выводы. Появление и развитие концепции социальной фармации в отечественном фармацевтическом секторе здравоохранения связано с созданием в Национальном фармацевтическом университете кафедры социальной фармации, сотрудниками которой в результате адаптации международного опыта было сформулировано определение социальной фармации как интегративной прикладной науки, которая изучает социальные отношения в пределах фармацевтической деятельности в рыночных условиях.

Ключевые слова: социальная фармация; здравоохранение; фармацевтическое обеспечение; эффективность.

Постанова проблеми. У сучасному розумінні поняття «фармація», «фармацевт», «фармакотерапія», «провізор», «ліки», «аптека» знайомі практично кожному й пов'язані вони з різними аспектами фармацевтичної науки і практики. Поява нового терміна «соціальна фармація» (СФ) викликає інколи питання як у звичайного мешканця, так і навіть у фахівців із медичною та фармацевтичною освітою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українському фармацевтичному секторі галузі охорони здоров'я розвиток соціальної фармації, як концепції, почався із заснування в 2011 р. у Національному фармацевтичному університеті однойменної кафедри. Різні аспекти формування концепції соціальної фармації були розглянуті у працях вітчизняних науковців А. А. Котвицької, І. В. Кубаревої, Л. М. Унгурян, Б. П. Громовика та ін., дослідження яких базувалися на працях закордонних вчених G. Harding, K. Taylor, E. Sorensen, J. Kostriba, C. Anderson та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогодні, незважаючи на появу, формування та розвиток у вітчизняній практиці соціальної фармації, не існує єдиного уніфікованого підходу до визначення концепції соціальної фармації, а у фармацевтичній спільноті відсутнє розуміння місця та перспектив цієї концепції у системі охорони здоров'я.

Формулювання цілей статті. З урахуванням змін, що відбуваються в системі охорони здоров'я та фармацевтичному секторі, визначення поняття «соціальна фармація» та розуміння його змісту в країнах світу та в Україні стало метою статті.

Викладення основного матеріалу дослідження. На думку багатьох науковців, термін «соціальна фармація» поєднує фармацію із соціологією, психологією, інформатикою, економікою, правом, менеджментом, а також є теоретичною базою для формування системи фармацевтичного забезпечення.

Як відомо, одним із основних методів, що застосовуються для дослідження показників здоров'я населення, є статистичний. Саме демографія і статистика, які досить часто застосовуються соціальною фармацією, дозволяють характеризувати стан здоров'я населення, діяльність системи охорони здоров'я в цілому та системи фармацевтичного забезпечення зокрема і дають можливість визначити їх ефективність.

До основних видів ефективності функціонування системи охорони здоров'я та фармацевтичного забезпечення належать медична, економічна та соціальна. Так, медична ефективність виражається у забезпеченні якості та ступені досягнення позитивного результату різних методик, технологій лікування, схем фармакотерапії, діагностики та реабілітації.

Одержання максимуму можливих благ від наявних ресурсів, що передбачає оптимізацію витрат на медичне та фармацевтичне обслуговування, фармакоекономічний аналіз використання лікарських засобів (ЛЗ) визначають економічну ефективність системи охорони здоров'я та фармацевтичного забезпечення.

Соціальна ефективність передбачає оцінку доступності медичної та фармацевтичної допомоги усім верствам населення з урахуванням кількості випадків збереження життя, збільшення кількості осіб економічно активного віку шляхом зниження захворюваності, інвалідності та смертності [1].

Отже, соціальна фармація безпосередньо пов'язана з комплексом заходів соціально-економічного, медичного, санітарно-епідеміологічного, організаційного, правового, освітянського характеру, що спрямовані на підвищення ефективності системи охорони здоров'я та фармацевтичного забезпечення, а також на запобігання і лікування хвороб, збереження та зміцнення здоров'я населення, подовження тривалості життя й забезпечення сприятливих умов для побуту і праці, гармонійного розвитку людини.

Слід зазначити, що соціальна фармація інтегрує всі аспекти фармацевтичної науки і практики, розкриває взаємозв'язок з умовами життя та навколишнім середовищем, вивчає комплекс соціальних чинників у поєднанні з екологічними та психологічними, що мають вплив на людину.

У сучасних умовах перетворення фармації на самостійний соціальний інститут, що характеризується багаторівневою структурою, відбувається поступова зміна практичної фармації від ліки-орієнтованої до пацієнт-орієнтованої. Тобто можна стверджувати, що соціальна функція аптеки серед низки інших набуває особливого значення й передбачає суттєву зміну ролі фармацевтичного працівника в напрямку безпечного та раціонального використання ЛЗ.

Як відомо, основною складовою практичної діяльності фармацевтичного працівника, зокрема провізора, є знання з хімії, біології, біохімії, фізіології, що формують загальні знання про ЛЗ. Разом з тим фармацевтичний працівник досить часто, якщо не постійно, взаємодіє з людьми й тому ще однією

складовою практичної діяльності є знання з гуманітарних та соціальних наук.

Людина та суспільство в процесі життєдіяльності мають тісний зв'язок з ліками, лікуванням і фармацією загалом. Серед багатьох питань, що вивчає фармація, визначаються також соціальні аспекти, зокрема при розробці, дослідженнях, виробництві, розподілі, виписуванні, відпуску, контролі якості ЛЗ. Із суспільних питань, які стосуються соціальних сфер життєдіяльності людини, важливими є вивчення впливу соціальних факторів на використання ЛЗ, на підходи у фармакотерапії, на ставлення пацієнтів до ліків і до лікарських призначень.

Тому не викликає сумніву, що головним завданням соціальної фармації є дослідження ЛЗ у суспільно-соціальному, науковому, гуманітарному напрямках. Також можна стверджувати, що соціальна фармація спрямована на вивчення фармацевтичних проблем у суспільстві та соціальних проблем у фармації.

Із позицій загальної фармації та окремого пацієнта питання, що розглядаються соціальною фармацією, можна поділити відповідно на два напрямки. У сфері фармації СФ передбачає вивчення й установа впливу нових ЛЗ на здоров'я людини та економіку країни в цілому, впливу чинного законодавства на розробку й удосконалення нових ЛЗ, усвідомлення фармацевтичними працівниками їх ролі у наданні фармацевтичної допомоги та послуги тощо.

Із позиції пацієнта СФ вивчає ставлення пацієнта до ліків та лікарських призначень, питання комплаєнтності пацієнта, найбільш ефективні способи надання йому інформації про ЛЗ, методи ідентифікації негативного впливу або побічного ефекту ЛЗ, нові підходи у наданні фармацевтичної допомоги, тобто соціоповедінкові аспекти в процесі лікування з метою досягнення оптимальних клінічних та гуманістичних результатів від фармакотерапії.

Як свідчить міжнародний досвід, зміни соціального, економічного, політичного характеру, а також залежність стану здоров'я населення від вказаних змін стали основними передумовами виникнення та розвитку соціальної фармації в країнах світу. Окрім того, відбулося переорієнтування освіти фахівців

охорони здоров'я (ОЗ) з урахуванням соціальних підходів, що обумовило значну зміну ролі фармацевтичного працівника в процесі фармакотерапії зокрема й у суспільстві у цілому.

Із погляду соціальної фармації практична діяльність фармацевта передбачає його участь та відповідальність за результати фармакотерапії на соціальному рівні. Тому СФ розглядається сьогодні як міждисциплінарна та міжгалузева наука, яка поєднує фундаментальні, клінічні та соціологічні науки, їх теоретичні підходи і методи з метою вивчення та дослідження фармацевтичної практики. Дослідження у сфері СФ спрямовані на визначення взаємозв'язку з метою подальшої розробки та оцінки заходів, які забезпечують поліпшення результатів фармакотерапії [2].

Починаючи з 1960-х років фармацевтична наука значно змінюється й перетворюється з науки, яка базується на парадигмах, на науку з більш широким пошуком і предметом вивчення, що, безумовно, вимагає зміни мислення суспільства. Слід зазначити, що виникнення терміна «соціальна фармація» відбулося передусім через вивчення ЛЗ крізь призму суспільних відносин. Дослідники тих часів з метою пошуку відповідей на комплексні питання, що стосуються медицини, фармації та суспільства, використовували методи й інструменти інших соціальних наук, зокрема антропології, соціології, історії, економіки, організаційних наук.

Ще однією з передумов виникнення терміна «соціальна фармація», зокрема в країнах Північної Європи, було те, що стрімкий розвиток фармацевтичного ринку, виникнення нових захворювань, поширення самолікування серед населення обумовили необхідність вивчення ЛЗ не лише як хімічних сполук, а і як частини системи охорони здоров'я [3].

Саме термін «соціальна фармація» на той час надавав іншого значення розумінню ролі ЛЗ для суспільства й забезпечував їх оцінку з урахуванням правових, етичних, економічних, політичних, соціальних та комунікаційних чинників, а також психологічних аспектів безпечного та раціонального застосування ліків.

Підґрунтям для формування концепції соціальної фармації в широкому розумінні

стало включення елементів теорій соціальних і поведінкових наук до системи фармацевтичного забезпечення населення. Серед загальних підходів до фармацевтичної практики та раціонального використання ЛЗ із часом визначено низку соціальних чинників, які безпосередньо впливають на застосування ЛЗ, зокрема переконання, що пов'язані з ліками, законодавство країни, лікарська політика, фармацевтична інформація, етика та поведінка фармацевта [4].

Новими випробуваннями для систем охорони здоров'я та фармації багатьох країн світу в сучасних умовах розвитку стало збільшення випуску нових дорогих ліків, нерівномірне забезпечення необхідними ЛЗ населення, підвищення рівня самолікування, зміна ролі аптеки та фармацевта в суспільстві, зміна ставлення пацієнта до якості фармацевтичного забезпечення, що обумовлює формування СФ як частини системи, що займається проблематикою, а також вирішенням проблем, пов'язаних із такими випробуваннями. У багатьох країнах світу, як свідчить міжнародний досвід, СФ існує як незалежна сфера досліджень та навчальна дисципліна. У подальшому на початку 1990-х років визначився широкий підхід до формування загальної концепції, що дало можливість забезпечити більшу гнучкість та відповідність при вирішенні актуальних питань взаємозв'язку ліків, суспільства та фармацевтів.

Не виникає сумнівів, що формування концепції СФ обумовлює також підготовку відповідних спеціалістів фармації, здатних адаптуватися до постійних змін у суспільстві та на фармацевтичних ринках країн світу [5].

На думку датських науковців *S. K. Sporrong, L. S. Norgaard, H. Wallach-Kildemoes, L. Cantarero-Arevalo* та *S. Kaas*, СФ визначається як наука, що вивчає систему охорони здоров'я та фармацевтичний сектор з погляду соціальних наук, гуманістичних і соціальних перспектив [5].

Як свідчить міжнародний досвід, концепція соціальної фармації простежується в англосаксонській медичній літературі, де використовуються назви «фармацевтична практика» або «фармацевтична політика». У Північній Америці також застосовується термін «фармацевтична практика», який, як

наукова дисципліна, передбачає вивчення ролі аптеки та фармацевтичного працівника у суспільстві, а також вивчення різних аспектів застосування ЛЗ. У Британії поняття «соціальна фармація» відносно нове й найчастіше визначається терміном «фармацевтична практика».

На думку британських науковців *Geoffrey Harding* та *Kevin Taylor*, спочатку термін «соціальна фармація» вважався синонімом із термінами «демографія використання ЛЗ» та «фармакоепідеміологія», але на сьогодні предмет дослідження СФ виходить далеко за межі фармацевтичного нагляду за використанням ЛЗ. Науковцями *G. Harding* та *K. Taylor* доведено, що СФ не може прирівнюватися до соціології у фармації, що істотно відрізняє соціальну фармацію від визначення, наданого *E. W. Sorensen* та ін., які розглядали її більше з погляду соціології, на відміну від фармацевтичної перспективи її розвитку.

Поняття «соціальна фармація» поширено у США, Великобританії, Данії, однак найбільше цей термін використовується у північних країнах та країнах Східної Європи. Стосовно змісту СФ, зокрема, у США основними її складовими вважаються фармакоепідеміологія, фармакоекономіка та фармацевтична політика. У країнах Європи СФ розглядається як самостійна сфера і, як правило, включає фармацевтичне законодавство, фінансування фармацевтичного сектора, суспільне здоров'я, фармацевтичну демографію, форми надання фармацевтичної допомоги та її якість, фармакоінформатику, основи етики та професійної поведінки фармацевта, принципи зміцнення здоров'я та профілактику захворювань [6, 7].

Як зазначалося у попередніх наших дослідженнях, у країнах пострадянського простору й в Україні поняття «соціальна фармація» виникло не так давно, у 1990-х роках, але на сьогодні цей напрямок має потужний розвиток. Вітчизняними науковцями вивчаються перспективні напрямки досліджень у сфері СФ та їх можливе практичне застосування, формуються навчальні дисципліни, розглядаються можливості адаптації міжнародного досвіду становлення та розвитку СФ в Україні. Так, зокрема, науковцями кафедри соціальної фармації

Національного фармацевтичного університету (м. Харків) опрацьовано та надано визначення терміна «соціальна фармація», що стало підґрунтям для подальшого упровадження концепції СФ у вітчизняну систему охорони здоров'я та фармацевтичного сектора. Відповідно до визначення Енциклопедичного тлумачного словника фармацевтичних термінів «соціальна фармація» – інтегративна прикладна наука, яка розглядає соціальні відносини в межах фармацевтичної діяльності в ринкових умовах. Інакше кажучи, соціальна фармація вивчає стан надання фармацевтичної допомоги та фармацевтичних послуг, обґрунтовуючи комплекс організаційно-економічних, медико-фармацевтичних, соціально-суспільних заходів у соціальному, науковому та гуманітарному напрямках, які спрямовані на збереження, зміцнення й відновлення здоров'я людей шляхом використання лікарських препаратів, медичних виробів та інших товарів відповідно до вимог Належної практики та Етичного кодексу фармацевтичних працівників України [8, 9].

Висновки

Проаналізовано зміст та передумови формування концепції соціальної фармації в країнах світу й в Україні.

Визначено, що соціальна фармація інтегрує всі аспекти фармацевтичної науки і практики й містить комплекс заходів, спрямованих на підвищення медичної, економічної, а головне соціальної ефективності системи охорони здоров'я та фармацевтичного забезпечення.

Вивчено основні завдання і питання, що розглядаються соціальною фармацією, й установлено, що в цілому вони спрямовані на вивчення фармацевтичних проблем у суспільстві та соціальних проблем у фармації.

Визначено основні передумови виникнення соціальної фармації, зокрема залежність здоров'я людини від соціальних, економічних та політичних змін, що привело до включення елементів соціальних та поведінкових наук до системи фармацевтичного забезпечення населення і стало основною для формування концепції соціальної фармації.

Встановлено, що концепція соціальної фармації має широке розповсюдження в країнах Європи та Північної Америки, для означення

якої використовуються споріднені терміни: «фармацевтична практика», «фармацевтична політика», «демографія використання ЛЗ» та ін.

Поява та розвиток концепції соціальної фармації у вітчизняному фармацевтичному секторі галузі охорони здоров'я пов'язані зі створенням у Національному фармацев-

тичному університеті кафедри соціальної фармації, науковцями якої за результатами адаптації міжнародного досвіду було сформульовано визначення СФ як інтегративної прикладної науки, яка розглядає соціальні відносини в межах фармацевтичної діяльності в ринкових умовах.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Перелік використаних джерел інформації

1. Соціальна фармація як складова системи фармацевтичного забезпечення населення та міждисциплінарна наука / А. А. Котвіцька, І. В. Кубарева, О. О. Суріков, А. В. Волкова // Соціальна фармація в Україні: стан, проблеми та перспективи: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. за участю міжнародних спеціалістів, м. Харків, 3 квіт. 2013 р. – Х. : НФаУ, 2013. – С. 14–28.
2. Sorensen, E. W. The concept of social pharmacy / E. W. Sorensen, J. K. Mount, S. T. Christensen // *The Chronic Ill.* – 2003. – Vol. 7 (Summer). – P. 12–15.
3. Scahill, S. L. Social Pharmacy: borrowing tools and theories the world over / S. L. Scahill // *Southern Med Review.* – 2011. – Vol. 4 (1). – P. 1. doi : 10.5655/smr.v4i1.78.
4. Sheridan, J. What is Social Pharmacy? An Overview / J. Sheridan // *Japanese Journal of Social Pharmacy.* – 2015. – Vol. 34 (2). – P. 141–45. doi : 10.14925/jjsp.34.2_141.
5. Social Pharmacy Research in Copenhagen – Maintaining a Broad Approach / S. K. Sporrong, L. S. Nørgaard, H. Wallach-Kildemoes, L. Cantarero-Arevalo, S. Kaee // *Pharmacy.* – 2016. – Vol 4 (1). – P. 11. doi : 10.3390/pharmacy4010011.
6. Almarsdottir, A. B. Social Pharmacy and Clinical Pharmacy—Joining Forces / A. B. Almarsdottir, A. G. Granas // *Pharmacy.* – 2016. – Vol. 4 (1). – P. 1. doi: 10.3390/pharmacy4010001.
7. Anderson, C. Social Pharmacy – The Current Scenario / C. Anderson // *Indian Journal of Pharmacy Practice.* – 2008. – Vol. 1 (1). – P. 1–5.
8. Котвіцька, А. А. Вивчення основних етапів становлення та розвитку соціальної фармації в країнах світу та в Україні / А. А. Котвіцька, І. В. Кубарева, І. О. Сурікова // *Фармацевтичний часопис.* – 2017. – № 3. – С. 70–76.
9. Енциклопедичний тлумачний словник фармацевтичних термінів: українсько-латинсько-російсько-англійський : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / уклад. : І. М. Перцев, Є. І. Світлична, О. А. Рубан та ін.; за ред. проф. В. П. Черних. – Вінниця : Нова Книга, 2014. – 824 с.

References

1. Kotvitska, A., Kubarieva, I., Surikov, O., Volkova, A. (2013). Proceedings from Social Pharmacy: state, problems and prospects: *materialy vseukrainskoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii (3 kvitnia 2013)*. (pp. 14–28). Kharkiv: NUPh.
2. Sorensen, E., Mount, J., Christensen, S. (2003). The concept of social pharmacy. *The Chronic Ill, 7(Summer)*, 12–5
3. Babar, Z., Scahill, S. (2011). Social Pharmacy: borrowing tools and theories the world over. *Southern Med Review, 4 (1)*. doi: 10.5655/smr.v4i1.78.
4. Sheridan, J. (2015). What is Social Pharmacy? An Overview. *Japanese Journal of Social Pharmacy, 34 (2)*. doi: 10.14925/jjsp.34.2_141.
5. Kälvemark Sporrong, S., Nørgaard, L., Wallach-Kildemoes, H., Cantarero-Arevalo, L., Kaee, S. (2016). Social Pharmacy Research in Copenhagen—Maintaining a Broad Approach. *Pharmacy, 4 (1)*, 11. doi: 10.3390/pharmacy4010011.
6. Almarsdottir, A., Granas, A. (2015). Social Pharmacy and Clinical Pharmacy—Joining Forces. *Pharmacy, 4 (1)*, 1. doi: 10.3390/pharmacy4010001.
7. Anderson, C. (2008). Social Pharmacy – The Current Scenario. *Indian Journal of Pharmacy Practice, 1 (1)*, 1.
8. Kotvitska, A., Kubarieva, I., Surikova, I. (2017). *Farmatsevychnyi chasopys, (3)*. doi: 10.11603/2312-0967.2017.3.8096.
9. Pertsev, I. M., Svitlychna, Ye. I., Ruban, O. A. et al. (2014). *Entsyklopedychnyi tлумachnyi slovnyk farmatsevychnykh terminiv: ukrains'ko-latyns'ko-rosiis'ko-anhliis'kyi*. Vinnytsia.

Відомості про авторів:

Котвицька А. А., доктор фармацевтичних наук, професор, в. о. ректора, Національний фармацевтичний університет (<http://orcid.org/0000-0002-6650-1583>). E-mail: alla_kotvitska@ukr.net

Кубарева І. В., кандидат фармацевтичних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної фармації, Національний фармацевтичний університет (<http://orcid.org/0000-0001-6617-2575>). E-mail: socpharm@nuph.edu.ua

Сурикова І. О., аспірант кафедри соціальної фармації, Національний фармацевтичний університет (<http://orcid.org/0000-0001-5028-2112>). E-mail: socpharm@nuph.edu.ua

Information about authors:

Kotvitska A., Doctor of Pharmacy (Dr. habil.), professor, Acting Rector, National University of Pharmacy (<http://orcid.org/0000-0002-6650-1583>). E-mail: alla_kotvitska@ukr.net

Kubarieva I., Candidate of Pharmacy (PhD), associate professor, head of the Department of Social Pharmacy, National University of Pharmacy (<http://orcid.org/0000-0001-6617-2575>). E-mail: socpharm@nuph.edu.ua

Surikova I., PhD student of the Department of Social Pharmacy, National University of Pharmacy (<http://orcid.org/0000-0001-5028-2112>). E-mail: socpharm@nuph.edu.ua

Сведения об авторах:

Котвицкая А. А., доктор фармацевтических наук, профессор, и. о. ректора, Национальный фармацевтический университет (<http://orcid.org/0000-0002-6650-1583>). E-mail: alla_kotvitska@ukr.net

Кубарева И. В., кандидат фармацевтических наук, доцент, заведующая кафедрой социальной фармации, Национальный фармацевтический университет (<http://orcid.org/0000-0001-6617-2575>). E-mail: socpharm@nuph.edu.ua

Сурикова И. А., аспирант кафедры социальной фармации, Национальный фармацевтический университет (<http://orcid.org/0000-0001-5028-2112>). E-mail: socpharm@nuph.edu.ua

Надійшла до редакції 20.10.2017 р.